

Kézműves foglalkozások

SNI-s gyerekekkel

Rostás Zsuzsa Palotás Gábor Általános Iskola, Budapest

SNI-s, azaz sajátos nevelési igényű gyermekek között dolgozom rajztanárként. A technika órákat is megkaptam, így kézműves technikákkal is foglalkozhatunk az órákon. Dupla óránk vannak felső tagozaton, ez biztosítja, hogy tovább dolgozhassunk 45 percnél. Igen, vannak olyan SNI-s diákok, akik képesek elmélyedni egy kézműves munkában vagy festésben, rajzolásban. Próbálom elfeledtetni velük, hogy iskolában vannak. Az óráim hangulata elég vidám, kissé zajos, de csak oldott légkörben lehet szívből alkotni. Kis létszámú osztályok vannak az iskolában, ezért sokkal személyesebb a kapcsolatom a gyerekekkel, mint egy harminc fős osztályban. És van egy technika termünk, ahol a technika és a vizuális kultúra tantárgy óráit tartom.

Év elején, ősszel, természetművészettel szoktam nyitni. Szép ősfás udvara van a sulinak, sok toboz, gesztenye, különféle levelek, bogyók, korhadó tuskók, gallyak, botok, kövek találhatóak a kertben.

Bevezetésül a teremben bemutatok a diákoknak néhány képet arról, milyen természetművészeti alkotások készültek eddig itthon és a nagyvilágban. Gyönyörű fotók vannak főnt a neten, nagy örömmel látunk munkához ezután. A frissen készült alkotásokat lefényképezem, aminek nagyon örülnek a gyerekek.

Volt olyan szeptember, október is, amikor kollégákkal cseréltem órát és kimentünk a közeli erdőbe dorongokból házat építeni (nem Fülesek). Bunkit, ahogy ők nevezik. A leglassúbb, kicsit nyafogós gyerekek is, akik ügyetlennek ismerik magukat, kezdeményezővé váltak, izzadva hordtak össze nagy köveket és ágakat, hogy abból építkezzenek. Öröm volt nézni. A természet megbízható és gazdag inspiráció minden ember számára. Természetesen minden diák ötöst kap ilyenkor órai munkára. Szeretek örömet szerezni nekik azzal, hogy jó jegyet kapnak azok, akik erejüket, képességeiket, akaratukat bevetve dolgoznak.

Önmagukhoz mérem munkájuk eredményét, ha „rendesen dolgozik” valaki, mindig ötöst kap órai munkára akkor is, ha az alkotás nem nevezhető szépnek vagy szabályosnak. Ha korához képest túlságosan „alul teljesít”, akkor is

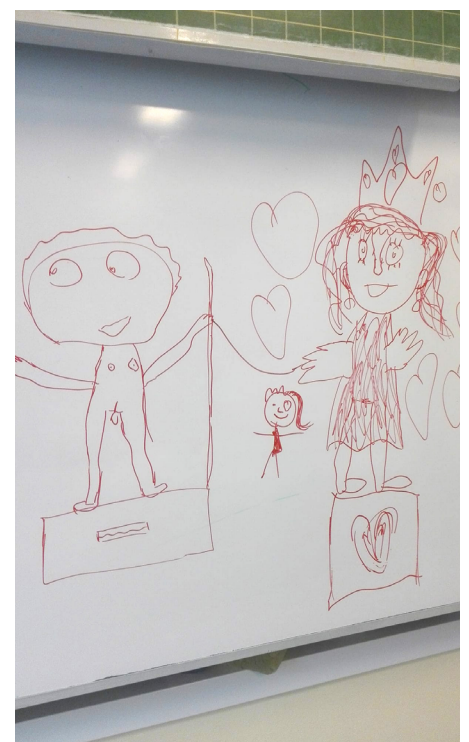
kaphat ötöst, hiszen önmagához képest nagy teljesítményt nyújtott. Olyan nagyon sokfélék a gyerekek, lehetetlen őket egymáshoz viszonyítani. Meggyőződésem, hogy nem csak a sajátos nevelési igényűek ilyenek. Tanítottam gimnáziumban is, ott is sokféle gyerekkel találkoztam szerencsére. Sokszor nem lehet külső, objektív mércével mérni, mert személyes, szubjektív alkotások jönnek létre, ha szabadon engedjük őket alkotni.

egyes jó válaszra, a pontok összegyűlve adják ki az ötösöket. Így rossz jegyet soha nem kapnak. Ha észreveszem, hogy egyes diákok nem vesznek részt a választásban, velük megbeszélések egy időpontot, amikor kérdezem őket, vagy készítenek egy prezentációt, esetleg képeket, és szöveges beszámolókat tartalmazó digitális mappát, amit elküldenek nekem emailen, így őket is osztályozni tudom.

Művészettörténetet is tanítok nekik, én maradok a korszakok egymást követő bemutatásánál. Általános iskolában hallanak először (ha hallanak) művészettörténeti korokról. Kell egy váz, amire ráépülhet, rátapadhat bármi ezzel kapcsolatosan a későbbiekben. Tisztában vagyok azzal, hogy nagyon kevés ismeret marad meg bennük ismeretként, ezért igyekszem élménnyel párosítani a tudásanyagot. Az az igazság, hogy bennem is így tapad meg, ezért nem is tudnám másképpen átadni. Maradok a realitásnál, a gyerekek nagy része diszgráfias, diszlexiás ezért nem íratok dolgozatot soha.

Összefoglalásnál, ismétlésnél szóbeli órai aktivitást szoktam osztályozni. Pontokat kapnak minden

Egyik élménydús, vidám számonkérés volt, mikoris a görög, római művészetről próbáltam megtudni, mennyi ismeret maradt meg bennük. Órára vittem be néhány előre megírt cetlit, amelyekre görög művészeti fogalmakat írtam. Pl: Millói Vénusz szobor, Apollón szobra, Knósszosi palota, kontraszt, görög templom, átrium, portré stb.

Az önként jelentkező diák kihúzó egy fogalmat, és kiválaszt egy kommunikációs csatornát: rajzolás, beszéd, vagy mutogatás. A választott módon bemutatja a kapott fogalmat, a többiek pedig kitalálják. Itt is lehet pontokat gyűjteni, a végén ötöst kapni. Nagyon élvezzük ezt a fajta felelést. Ők észre sem veszik, hogy tulajdonképpen felelnek ilyenkor.

Egyik sikeres alkotási módunk a közös rajzolás. Hol az egész osztály rajzol közösen, hol csak egy kisebb csoport, vagy éppen csak egy-egy pár alkot együtt. Egyszer az volt a feladat, hogy a párok üljenek egymással szembe és nézzék egymást tíz percig. Ez alatt az idő alatt ne is szóljanak egymáshoz, csak nézzenek egymás szemébe. Tíz perc elteltével beszéd nélkül kezdjenek el rajzolni. Tíz perc múlva cseréljenek rajzot és úgy folytassák szó nélkül, ráhangolódva a másik rajzára. Például, ha az egész osztály jobbra továbbadva alkot közösen, akkor is az a szabály, hogy nem beszélnek (ezt többé kevésbé betartják) és

nem rádióznak bele a mások által rajzolt részletekbe. Reményeim szerint a sok negatív érzés, ellenszgeskedés, versengés eközben feloldódik. Van, amikor érezni lehet ezt, de olyan is előfordul ilyenkor, hogy kiéleződnek az ellentétek. Ilyenkor emlékeztetem őket a szabályokra.

Diákjaink között vannak, akik az autizmus halvány árnyalatával színezve élnek, náluk meglepően jó hatású a közös rajzolás. Számukra eleinte elfogadhatatlan volt, hogy más belerajzoljon a munkájukba, és az is, hogy ők tegyék ugyanezt. Nekik megengedtem, hogy külön, önállóan dolgozzanak. Néhány alkalom után kérték, hogy hadd rajzoljanak párban. Később már csoportban is volt kedvük rajzolni, mert látták, hogy van ebben valami izgalmas, amiből ők eddig kimaradtak. Az egymás szemébe nézést ez esetben kihagytam. (Az alábbiakban néhány közös rajz látható, ezeket nem autizmussal élő 6. osztályosok rajzolták.)

Technika órákon gyakran agyagozunk. A karácsonyi forró csokizás ígérete jól motivál arra, hogy használható, tehát szabályos bögrét készítsen magának mindenki. Csak az forró csokizik karácsonykor a kerámia műhelyben, aki készített

magának bögrét. Az alkotás legegyszerűbb módja az, ha marokdedényből kiindulva formálunk bögrét. Mindegy, hogy széles kissé lapos, vagy csálé. Jó a csálé és az egyenes, a lényeg, hogy a szája ne szúrjon, ne vágjon égetés után, és a belseje elég öblös legyen, és ezért bizony dolgozni kell. Természetesen mázazzuk is a belsejét. Azt én csinálom előttük, hogy lássák, hogyan készül. Ha valakinek annyira ügyetlenke a keze, hogy nem tud gombócot sem gyúrni, annak a kezébe először gyurmát adok. A gyurmát csak gyakorlásra használjuk, a végén összegyúrjuk, mert a gyurmából készült dolgok csak porfogók, olyat mi nem készítünk.

Nagy sikere van a saját kis kemencék készítésének is, ezeket a hetedik, nyolcadik osztályosokkal készítjük, mert ők elég nagyok már ahhoz, hogy a kiégetett kemencékben kint a kertben saját kis tűzön sütni is tudjanak. A kemence tetején kolbászt, zöldséget, szalonnát sütnék. Volt példa rá, hogy egyik hetedikes fiú, otthonról kiklopfolt, előre befűszerezett csirkemellet hozott, nem keveset és azt sütötték a kertben technika órán. Ilyenkor ajtók, ablakok becsukódnak, mert füsttel lesz teli az iskolaudvar... és a riasztók beriasztanak. Ilyen

sütést minden évben csinálunk. Nagyon ügyesek ebben a hiperaktív fiúk, akik hatalmas tüdőkapacitással fújkálják a tüzet, parazsat. A sikerhez pedig a pont jó tűz kell, különben leég a pecsenye, vagy szétreped a kemence.

Tudom, nagyon jó körülmények között alkotunk, szerencsés helyzetben vagyunk a belvárosi iskolákhoz képest. Vannak olyan feladatok is, amelyeket zordabb, zártabb körülmények között is meg lehet valósítani. A mi gyerekeinknek is

hasznos lehet egy-egy olyan feladat, amihez ceruzán, vonalzóval és papíron kívül nincs szükség másra. Érdekes többféle módon stimulálni az agyukat, idegrendszerüket, hogy teljesebb legyen a fejlesztés spektruma, komplexebb legyen a kiváltott reakció.

Egy ilyenfajta rajz feladat az, amikor vonalzóval megrajzolják a koordináta rendszer tengelyeit, az origótól 1-1cm-re bejelölnék 10-10 pontot minden irányban. A jelölt pontokat össze kell kötniük. Diszkalkuliás

gyerekek nehezen tudja visszafelé leírni a számokat, problémát okoz neki vonalzó mentén az egy centiméteres közöket bejelölni. Az is nagyon nagy feladat néhány diák számára, hogy a bejelölt pontokat megfelelően összekössék, a vonalzó segítségével egyenes vonalat húzzanak. Mivel ez egy hosszan tartó monoton munka, nagy koncentrációt és kitartást igényel. A végén pedig maguk is meglepődnek milyen szép alkotás kerekedett a nehezen megszült vonalából és pontokból.

A képeken látható alkotásokat SNI-s gyerekek készítették, a legszebbeket szerettem volna megmutatni. Lettek kevésbé jó rajzok, ők is jelest kaptak munkájukra, mert küzdöttek, kínlódtak, hogy sikerüljön. A végén belátták, hogy nem tudnak pontosabb, szebb munkát leadni. Van, aki nem vette észre, hogy nem lett jó a rajz, nem fogta föl igazán milyennek is kellett volna lennie, de mivel egész órán dolgozott érte, megérdemli az ötöst. Nagyon sokfélék vagyunk mi emberek. Tanítványaim közt is van olyan, aki nem képes egyforma számokat vonalzóval összekötni, viszont az angol nyelvórákon határozottan jobban teljesít a többiekénél. Van, aki gyönyörűen, tisztán énekel. Van, aki 15 évesen nem tud szöveget helyesen írni, nem tudja, hol kezdődik és hol ér véget egy szó, de rajzaival, festményeivel messze felülmúlja az átlagot és örömet leli abban, hogy képekben jól és szépen tudja magát kifejezni. Egy volt diákunk rendszeresen visszajár nyári képzőművészeti és kézműves táborunkra, jelenlétével és alkotásaival inspirálja a többi gyermeket az elmélyültebb alkotói munkára.

